

Strategi för naturskydd på Åland

Innehåll

Inledning.....	3
Varför 10/30 procent skydd? Vilka är kraven? Varifrån kommer de?.....	3
Fördelningen ut mellan Åland och riket.....	5
Vilka tidsramar gäller?	5
Vad innebär strikt skyddat?.....	6
Vad händer om vi inte uppnår målen?	6
Målsättningar.....	6
Landskapsregeringens målsättning	6
Konkreta mål.....	6
Nulägesanalys	7
Hur mycket är skyddat idag, land/hav?	7
Vad har det kostat?	7
Kalkylerade kostnader	8
Färdplan.....	8
Hur tar vi oss till målet utgående från nuläget?	8

Inledning

Varför 10/30 procent skydd? Vilka är kraven och varifrån kommer de?

I EU-strategin för biologisk mångfald 2030¹ slås fast att 30 % av alla land- och vattenområden inom den Europeiska unionen ska skyddas på något sätt. 10 % av alla land- och vattenområden, ska vara strikt skyddade medan de övriga 20 % kan omfattas av mindre strikta bestämmelser.

Bakgrunden till detta finns i den globala massutrotningen av arter och de accelererande klimatförändringarna. Eftersom de så kallade Aichimålen², baserade på Konventionen för biologisk mångfald (CBD)³, inte blev uppfyllda till 2020 och eftersom problematiken inte heller har minskat utan snarare ökat, har den Europeiska kommissionen tagit nya grepp där tanken är att ta ett helhetsgrepp om utvecklingen. Enligt Aichimålen skulle 17 % av alla havsområden och 10 % av landområden ha varit skyddade till år 2020.

Målet för EU:s strategi för biologisk mångfald är att stoppa förlusten av biologisk mångfald och att vända dess utveckling i en positiv riktning före 2030. Medlemsländerna har förbundit sig till 17 viktiga mål för att uppnå strategins syfte.

Tre av målen gäller nätverket av naturskyddsområden. Målen är bland annat att utöka skyddsarealen så att 30 procent av både EU:s landyta och havsyta omfattas av rättsligt skydd minst 1/3 av EU:s skyddsområden ska omfattas av strikt skydd, inklusive alla återstående gamla skogar och skogar i naturtillstånd, effektivisera vården av alla skyddsområden.

De fjorton övriga målen hänför sig till att förbättra livsmiljöernas tillstånd i och utanför skyddsområdena.

Medlemsländerna åtar sig bland annat att före 2030 stoppa förlusten av de arter och naturtyper som ingår i bilagorna till habitatdirektivet och fågeldirektivet samt att höja skyddsstatusen för 30 procent av dem.

Medlemsländerna planerar hur målen ska uppnås.

Kommissionen förutsätter att medlemsländerna ingår två förbindelser som hänför sig till de viktigaste målen. Det första åtagandet gäller medlemsstaternas sätt att främja EU:s gemensamma mål att skydda 30 procent av land- och havsytan och målet om ett strikt skydd av 10 procent av ytan. Målet för strikt skydd av de återstående gamla skogarna och skogarna i naturtillstånd ingår i denna helhet. Detta återkommer också i den

¹ MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 Ge naturen större plats i våra liv (COM(2020) 380 final)

² <https://www.cbd.int/sp/targets/>

³ <https://www.cbd.int/doc/legal/cbd-en.pdf>

nya skogsstrategin som kommissionen meddelade om 2021⁴ och som ackompanjeras av ett arbetsdokument från mars 2023 "Guidelines for Defining, Mapping, Monitoring and Strictly Protecting EU Primary and Old-Growth Forests" och ett arbetsdokument från juli 2023 med "Guidelines on Biodiversity-Friendly Afforestation, Reforestation and Tree Planting". Det andra åtagandet gäller medlemslänternas åtgärder för att trygga skyddsnivån för de arter och naturtyper som ingår i bilagorna till habitatdirektivet och fågeldirektivet samt åtgärder för att ytterligare förbättra skyddsnivån för 30 procent av dem. Konstateras även att restaurering av natur även har koppling till ökad areal av skyddade områden. I kriterierna och vägledningen om utseende av ytterligare skyddade områden i medlemsstaterna (kriterierna och vägledningen), utarbetad av kommissionen 2022 i samarbete med medlemsstaterna och de berörda parterna, påpekas att ifall de restaurerade områdena, när restaureringen har gett full effekt, uppfyller eller väntas uppfylla kriterierna för skyddade områden bör dessa restaurerade områden också räknas in i unionens mål för skyddade områden. I kriterierna och vägledningen framhålls också att skyddade områden kan ge ett viktigt bidrag till restaureringsmålen i EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 genom att skapa förutsättningar för att restaureringsinsatserna ska lyckas. Detta gäller särskilt områden som kan återhämta sig naturligt genom att vissa typer av påverkan från mänsklig verksamhet upphör eller begränsas. Att placera sådana områden, även i havsmiljön, under strikt skydd kommer i vissa fall att räcka för att de naturvärden de innehåller ska återhämta sig. Vidare betonas i kriterierna och vägledningen att alla medlemsstater väntas bidra till att unionens mål för skyddade områden i EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 uppnås i den omfattning som står i proportion till de naturvärden de innehåller och till deras potential för restaurering av natur. Särskilt i fråga om marina områden utgör Åland även ett viktigt område med tanke på skydd och restaurering genom skydd för att skapa områden där arter och biotoper ges möjlighet till återhämtning. I EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 fastställs även ett mål för att säkerställa att det inte sker någon försämring i bevarandetrender och -status för någon av de livsmiljöer och arter som skyddas och att minst 30 % av de arter och livsmiljöer som för närvarande inte har gynnsam status kommer upp till den kategorin eller uppvisar en starkt positiv utveckling före 2030. I den vägledning som kommissionen har utarbetat i samarbete med medlemsstaterna och berörda parter till stöd för att dessa mål uppnås framhålls att det sannolikt kommer att krävas underhålls- och restaureringsinsatser för de flesta sådana livsmiljöer och arter, antingen genom att deras nuvarande negativa trender vänds före 2030 eller att en nuvarande stabil eller positiv utveckling bibehålls, eller genom att man förebygger försämringar i livsmiljöer och arter som har gynnsam bevarandestatus. I vägledningen betonas vidare att sådana restaureringsinsatser i första hand

⁴ MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN
Ny EU-skogsstrategi för 2030
{SWD(2021) 651 final} - {SWD(2021) 652 final}

behöver planeras, genomföras och samordnas på nationell eller regional nivå och att synergier med andra unionsmål eller internationella mål, särskilt miljö- eller klimatpolitiska mål, bör eftersträvas när man väljer och prioriterar de arter och livsmiljöer som ska förbättras fram till 2030⁵.

På Åland är frivillighet en viktig princip när det gäller att uppnå målen. Programmet för frivilligt biotopskydd stöder uppnåendet av målen. Finlands översiktliga åtaganden, där Ålands del ingår, har lämnats till kommissionen under 2023 och de slutliga utfästelserna, som även berör Åland, är under arbete som bäst. I dem utgår ökade arealer med områdesskydd samt åtgärder som riktar sig till specifika livsmiljöer och arter.

Fördelningen ut mellan Åland och riket

Fördelningen är inte fastslagen i dagsläget, men Åland kommer att behöva bidra till uppnåendet av målsättningarna för Finland för de arter och biotoper som enbart eller mestadels finns på Åland. Exempelvis är flera av de typer av dynbiotoper, rikkärr och hållkarsvåtmarker sådana som enbart finns på Åland eller av vilka de ur mångfaldssynpunkt viktigaste finns på Åland. Arter som gulyxne (*Liparis liparis*) och hasselsnok (*Coronella austriaca*) är enbart Ålands ansvar. I fråga om större vattensalamander (stor vattenödla, *Triturus cristatus*) är de åländska förekomsterna synnerligen viktiga för hela Finland.

De flesta förekomsterna av älväxing (*Sesleria uliginosa* NT), hartmanstarr (*Carex hartmaniorum* EN), ängsstarr (*Carex hostiana* EN) och ag (*Cladium mariscus* EN) finns också på Åland inom hela Finland. Även inom det marina området på Åland finns mycket sådant som är viktigt även för att Finland ska kunna uppnå målsättningarna som land. Flera av de åländska förekomsterna av revområden och grunda vikar ingår i områden som kommer att behöva ingå till ökade nätverket av skyddade områden. Dessutom finns områdena med de mest marina arterna inom Finland inom det åländska vattenområdet.

Vilka tidsramar gäller?

Medlemsstaterna ska senast under år 2023 skicka in till EU-kommissionen och beskriva hur man ska gå till väga. Finland har skickat in en beskrivning där Åland också ingår och de slutliga utfästelserna är under arbete, såsom ovan beskrivits. I slutet av år 2024 kommer kommissionen att göra en utvärdering av utvecklingen av naturskyddet inom unionen och vidta åtgärder om så krävs. Bland de åtgärden som har nämnts att kan komma ifråga finns tvingande lagstiftning och sanktioner.

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 av den 24 juni 2024 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869

Vad innebär strikt skyddat?

Definitionen på strikt skydd är inte slutligt fastslagen ännu. EU-kommissionen verkar dock ha förståelse för fortsatt husbehovsfiske och reglerad jakt inom sådana områden där sådant har av tradition förekommit och där det inte är motstridigt med bevarandemålen för respektive område. Likaså ska åtgärder som krävs för att bevara och utveckla naturvården genomföras.

Vad händer om vi inte uppnår målen?

Finland blir föremål för EU-kommissionens överträdelseprocess och där det handlar om sådant som ligger an på Åland för att Finland ska uppnå målen, är det Ålands ansvar till den del.

Om måluppfyllelsen är otillfredsställande bland medlemsländerna överlag, har kommissionen redan i EU-strategin för biologisk mångfald aviserat att man i så fall kommer att införa tvingande lagstiftning för att uppnå målen. I så fall gäller lagstiftningen även på Åland.

Målsättningar

Landskapsregeringens målsättning

Utvecklings- och hållbarhetsstrategin för Åland innefattar målsättningarna i CBD och i delmålen för mål 4 i agendan framkommer att: **4.3** miljöpåverkan av invasiva arter är så låg att på Åland naturligt förekommande arter och biotoper inte hotas samt att **4.4** havs-, kust-, och landområden samt särskilt skyddsvärda biotoper och arter på Åland är skyddade minst till den nivå och omfattning som EU:s regelverk kräver. Således har Åland tagit på sig ett eget ansvar att inom det egna territoriet uppnå samma mål som läggs an på medlemslandsnivån.

Konkreta mål

M1: Den skyddade arealen ska ökas till 30 procent av arealen för Finlands land- och havsområden före 2030. I första hand är siktet inställt på att uppnå en kvalitativ ökning av skyddade områden utifrån satta kriterier och verifierade förekomster. Målet är primärt att uppnå 10 % av strikt skyddade områden, samtidigt som den övriga arealen ökar. Definitionen av vad som tillåts inom strikt skydd är fortsättningsvis öppen, flera länder, däribland Finland arbetar för modellen där bl.a. restriktiv jakt och fiske kan ingå.

M1.1 Konnektiviteten hos skyddsområdena stärks.

M1.2 Skyddsområdena vårdas kostnadseffektivt och vårdens genomslagskraft följs upp.

M1.3 Skogar: Alla kvarvarande gamla och orörda skogar i naturtillstånd skyddas strikt före 2030.

M1.4 Skogar: Den strikt skyddade arealen för skog på skogsmark är minst tio procent inom Åland. Nätverket av skyddsområden kompletteras genom att rikta skyddet särskilt till områden med den största mångfalden av arter och naturtyper samt till bristfälligt skyddade områden.

M1.5 Myrar: Utöver objekten i förslaget till komplettering av myrskyddet riktas ytterligare skydd av myrar. De viktigaste myrområden skyddas som naturreservat.

M1.6 Det åländska territorialvattnet: Ytterligare skydd riktas särskilt till nationellt hotade arter och naturtyper som är viktiga för den biologiska mångfalden och ekosystemens funktion.

M1.7 Inlandsvatten och stränder: Skydd av i synnerhet mest hotade sjö-, tjärn- och strömvattentyper, inklusive småvatten och förekomster av hotade arter. Skyddet stärks också vid insjöarnas strandzoner och avrinningsområden.

M1.8 Berg: Förekomster av koncentrationer av hotade bergarter skyddas och andelen skyddade kalk- och serpentenberg utökas avsevärt.

M 1.9 Kusten: Skyddet riktas till de viktigaste av naturdirektivets sandstränder, dynområden och rullstensåsar. Skär som är viktiga för fåglarnas häckning och andra strandobjekt skyddas, liksom även vattenområden som utgör viktiga rast- och matplatser för sjöfåglar.

M 1.10 Vårdbiotoper: Vården av de viktigaste vårdbiotoperna tryggas genom att inkludera dem i nätverket av skyddsområden (inkl. områden som stöder skyddet av naturvården).

M 1.11 Områden som stöder skyddet av naturvården: Dessa områdens betydelse som en del av det nätverk av områden som tryggar den biologiska mångfalden stärks.

Nulägesanalys

Hur mycket är skyddat idag, land/hav?

Den skyddade arealen på Åland var i september av år 2024 3682 ha landområden och 40094ha vattenområden, vilket innebär ca 2,4 % av Ålands landareal och ca 3,4 % av vattenarealen.

En fredning av landskapsägda områden enligt plan (Bilaga 3) skulle ge en ökning av ca 3.145 ha land (motsvarande ca 2 % av Ålands landareal) och ca 18.855 ha vatten (motsvarande ca 1,6 % av den åländska vattenarealen)

Vad har det kostat?

Under åren 2018-2022 t.ex. har landskapsregeringen skyddat 568,8 hektar markområden och 1296 hektar vattenområden för naturskyddsändamål, till en kostnad av 807 000 euro. Det ger en medelkostnad om ca 430 euro/hektar. Kostnaden för olika områden varierar dock kraftigt, till exempel gamla trädbestånd innebär högre kostnader.

Kalkylerade kostnader

Utgående från en kalkyl som tidigare har beställts av en utomstående konsult är närmare 350 ha land (motsvarar 0,2 ha av den totala landarealen) och ca 17.300 ha vatten (motsvarande ca 1,5 % av den totala vattenarealen) ännu utan lösning i form av fredning sedan tidigare av arealer som redan är inkluderade i Ålands Natura 2000-program. Den kalkylerade kostnaden för dessa områden ligger mellan 1 – 1,5 miljoner euro. Kalkylen omfattar dock inte värdet för trädbestånd och den årliga tillväxten för skogen för de områden där skogsbestånd finns inom området.

Inom projektet VikarLife har Åland förbundit sig att senast under år 2024 anskaffa områden för vikarsälen inom de områden som är viktigast för artens fortbestånd inom Åland för 122.500 euro och inom projektet Life IP Biodiversea ska anskaffningarna av marina områden uppgå till 1,6 miljoner euro fram till och med slutet av år 2028.

Se kalkyl i bilaga 4

Färdplan

Hur tar vi oss till målet utgående från nuläget?

	2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030							Kostnadskalkyl	Uppskattad täckningsgrad	
	Land		Vatten							
1. Inventeringar								325 000 €	-	-
2. Lagstiftning								- €	-	-
3. Natura 2000								975 000 €	0,2 %	1,5 %
4. IBA-områden								- €	2,0 %	1,6 %
5. Landskapets egna fastigheter								700 000 €	0,5 %	1,0 %
6. Privata initiativ								- €		
7. Övriga möjligheter								3 002 500 €	5,0 %	5,0 %
8. Markinköp/intrångsättningar								5 002 500 €	7,7 %	9,1 %

1. Inventering av viktiga arter och biotoper inom hela landskapet för att kunna utse områden utifrån de kriterier som finns. Inventeringsplan till 2030 för arter och biotoper samt Natura 2000 och naturreservat presenteras i bilaga 1A och 1B. Inventeringar är även ett nödvändigt verktyg för arbetet med uppfyllandet av kraven i naturrestaureringsförordningen.
2. Uppdaterad naturvårdslagstiftning för att möjliggöra skydd av nödvändiga arter och biotoper.
3. Inrättande som naturreservat av de kvarvarande Natura 2000-områden som utsågs tidigare. Kalkyl över återstående områden, deras yta och kostnader förknippade till dessa finns som bilaga 2
4. Skydd för de så kallade IBA-områden (viktiga fågelområden såsom rastnings- och ruggningsplatser). KOM har haft synpunkter om avsaknaden av dessa inom Natura 2000-programmet. I Finland har man tagit in dessa i naturvårdslagen. Här på Åland skulle det vara lämpligt att få dem utsedda

särskilda skyddsområden (SPA) inom Ålands Natura 2000-områden i samband med de närmaste uppdateringarna av Ålands program.

5. Skydd av landskapets egna fastigheter som är lämpliga. Hur mycket yta, när, i vilken ordning, vad kommer det att kosta diskuteras i PM:et med förslag som bilaga 3.
6. Privata initiativ till naturskydd. Privata initiativ för skydd av skogsbiotoper enligt programmet för frivilligt skydd av livsmiljöer (bilaga 5) 100 000 euro per år, varje fredning pågår i 10 år. Även avtal om andra privata områden kan ingås. Avtalen ger numera även skattefrihet för områden i fråga, vilket ökar möjligheterna att använda verktyget.
7. Andra möjligheter?
 - Områden med fiskeförbud, % vatten? En utredning om sådana områden pågår i fiskeribrans regi. Behov finns att utreda hur dessa områden skulle kunna beaktas när man beräknar omfattningen av ett varaktigt skydd.
 - kommunal planering, % land? Detta borde kunna utvecklas betydligt i den kommunala planeringen. Kommunerna skulle behöva se till att byggandet lämnar en tillräcklig och obruten zon vid strandområden och att gröna korridorer även annars lämnas i all planering. Översiktsplanerna kunde utvecklas till ett fungerande verktyg där områden skulle lämnas för naturskydd utifrån de naturvärden som finns.
 - Benchmarking + Workshop om övriga möjliga alternativ: Två workshops hölls i maj 2024 där vad som borde skyddas och hur, möjligheter och problem vädrades. Att mera av den landskapsägda arealen borde skyddas var en allmän uppfattning bland deltagarna liksom vikten att ta vara på privata initiativ. Funderingarna kring restriktioner och det privata ägandet var många. Rätten till jakt och småskaligt fiske ligger befolkningen nära hjärtat. Allemansrätten i den form som den uppfattas på Åland upplevs som viktig, även om det finns röster för avskaffandet av den till förmån av stärkt rätt för fastighetsägare. Frivilliga skyddsområden som löper i all framtid anses vara en viktig del av möjligheterna att uppnå målen. Uppsökande av fastighetsägare med tanke på skydd lyftes också. Farhågor kring styrning utifrån, främst från EU, vädrades och röster hördes om att man ska utreda vad som är Ålands ansvar och vad Finlands som helhet. Då är inventeringar en viktig del av arbetet också, eftersom skyddsåtgärderna och -områdena då också blir bättre utformade. En fråga som ofta lyfts, men som också är svår att besvara är vilka restriktioner som nya skyddsområden skulle medföra, då skyddet skraddarsys utifrån de behov som de arter och biotoper inom var och ett område har. Ändå anser de flesta att så mycket som möjligt ska skyddas med rimliga restriktioner. Initiativ om konkreta områden som behöver skyddas inkom också, både på plats och i efterhand. En räknare på hemsidan för ökning av andelen skyddad natur och att lyfta fram goda exempel bland områden där privatpersoner har överlåtit områden för skydd utan intrångsersättning framfördes också som möjliga sätt att driva framåt processen med inrättandet

av flera naturskyddsområden. Utfallet från "Break out-grupperna" i samband med workshops i maj 2024 finns i bilaga 6.

8. Markinköp/intrångsersättningar. För att ens fullfölja fredning av 10 % av land- och vattenarealen krävs lösningar för ca 5 % av vardera av land – och vattenområden inom Åland. Till en del kommer vattenområden att fredas inom de pågående marina projekten, men kostnaden ligger an på landskapsbudgeten. Möjligheter att freda viktiga områden inom allmänna vatten bör undersökas och utnyttjas, för övrigt är kostnadsbilden som ovan redovisats. Kalkyl för behov av medel för att fullfölja tidigare åtaganden och det som krävs för projekten till och med 2028 i bilaga 4.

- BILAGOR
- Bilaga 1a) Inventeringsplan för arter och biotoper fram till 2030
 - Bilaga 1b) Inventeringsplan för Natura 2000 och naturreservat fram till 2030
 - Bilaga 2) Förteckning och kalkyl över Natura 2000-program från 1998
 - Bilaga 3) Förslag om inrättande av vissa landskapsägda fastigheter eller delar av landskapsägda fastigheter som naturreservat
 - Bilaga 4) Kalkyl för behov av medel för tidigare åtagande och projekten till och med 2028
 - Bilaga 5) Program för frivilligt skydd av livsmiljöer 29.8.2023
 - Bilaga 6) Utfall från Break out-grupperna i samband med workshop i maj 2024
-

Hänvisning
12.10.2023

Kontaktperson
Naturvårdsintendent David Abrahamsson
david.abrahamsson@regeringen.ax

Ärende

Inventeringsstrategi, 2023 - 2030

Målsättningar med inventerings- och restaureringsplanen:

- Se populationsutvecklingar gällande större organismgrupper för att på det sättet kunna dokumentera den över tid och få långtidsserier på den. Vore viktigt att knyta kontakter för att få till långtidsuppföljningar så att vi i alla fall har indikationer på vilka trender våra djurarter har.
- Identifiera habitat och arter som behöver restaureras eller spridas eller reintroduceras.
- Se till att våra direktivarter och -habitat inte minskar eller försvinner.
- Se till att invasiva främmande arter minskar och på sikt utrotas.

Inventering av arter:

Gulyxne (*Liparis loeselii*)

Är en ansvarsart för Åland, men är svår att inventera då den inte blommar varje år. Dels bör den inventeras och dels bör det tas fram en plan för introduktion inom landskapets egna områden. Det är sannolikt mycket svårt att introducera den till andra områden, men man bör undersöka om det går.

Styv kalkmossa (*Tortella rigens*)

För tillfället finns otillräckligt underlag om den alls förekommer på Åland men den bör inventeras då den är en ansvarsart för Åland.

Älväxing (*Sesleria uliginosa*)

En art som förekommer på kalkrik mark. Är inte fridlyst i sig men är en viktig indikator för biotopen kustens älväxingsängar.

Hasselsnok (*Coronella austriaca*)

Ansvarsart för Åland som iinventerades senast 2012 och därför eventuellt borde inventeras igen. Introduktion av denna på landskapets områden borde utredas, introduktionen måste ta hänsyn till att populationen inte riskerar bli för isolerad.

Större vattensalamander (*Triturus cristatus*)

En förvaltningsplan borde tas fram specifikt för denna art, bland annat borde man undersöka områden inom landskapets marker som skulle kunna utgöra passliga habitat för den och aktivt flytta yngel och adulter till denna plats, även för denna art måste spridningsmöjligheter iakttas och värderas.

Ag (*Cladium mariscus*)

Förekommer ytterst sporadiskt på Åland (Holmträsket, Mörstuskogen, Slätmyra från Eckerö och Ängessjö). Borde kanske inventeras tillsammans gulyxne. Förekommer endast i kalkrikkärr så bör därför vara ganska enkel att återbesöka.

Ängsstarr (*Carex hostiana*)

Starkt hotad art som oftast växer på kalkfuktängar och i rikkärr, t.ex. Holmträsket, Mörstuskogen, Slätmyra och Uddhagarna i Eckerö och Ängessjö i Hammarland). Sannolikt att det kan inventeras tillsammans med att samköra med gulyxne och styv kalkmossa.

Flugblomster

Starkt hotad art som bör återinventeras. Är svår att inventera då den inte blommar årligen.

Inventering av biotoper

Inventering av skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Många träd har huggits ner; askskottsjukan har drabbat vissa, s.k. brännvinstallar saknar skydd i lag. En dylik inventering vore viktig

Inventering av kalhyggen samt undersökning av vilka naturvärden har gått förlorade p.g.a. Alfrida/granbarkborrehuggningar. Skicka samtliga skogsbruksplaner från Alfrida och framåt till tredje part som kan göra en oberoende "revision" av hur dessa står i förhållande till naturvärden.

Upprepning av biotopinventeringen som gjordes 2003–2004.

Beställning av restaureringsplaner för enskilda arter.

Inventering av invasiva växtarter samt en hanteringsplan för dessa. Det finns redan material att utgå från gällande var det finns invasiva växtarter.

Stränder? Analys av hur många kilometer obrutna stränder har vi kvar här? Görs någon sådan här inventering i samband med Biodiversea? Kan detta göras endast med satellitbilder? Analys av vad detta kommer leda till för t.ex. fisk? Det kan hända att det finns äldre data att utgå från.

Biotopinventering enligt naturvårdsförordningen? Kommer bli en stor inventering även om man utgår från tidigare insamlat material

Guckuskoinventering och restaureringsplan för Kungsö. Området är Natura 2000-område måste restaureras

Restaureringsplan för majviva baserad på modelleringen vi har gjort.

Långtidsinventering av:

Insekter (med Nåtö/ÅU/HU/svenskt universitet?), både mängd och arter.

Det vore bra om det går att hitta pengar på detta i något EU-program?

Fåglar. Vet att Ålands fågelskyddsförening gör detta, hur ser det ut med finansiering och dataserier? Kan vi skicka data någonstans för att få långtidsindikationer?

Fladdermöss. I några naturreservat. Borde finnas på åtminstone fem platser, borde följas upp årligen, ger insikt gällande insekter. Nåtö biologiska station har gjort inventeringar som man kan utgå från.

Provrutor för specifika biotoper med hänsyn till klimatförändringar.

Plan för naturinventeringar inom naturreservat, avtalsområden och Natura 2000-områden år 2023 – 2028

Inledning och bakgrund

På Åland finns år 2023 totalt 101 områden som är inrättade som naturreservat, områden med avtal om naturskydd som inte ännu är inrättade som naturreservat, 96 områden som redan ingår i Ålands Natura 2000-program samt några områden som har köpts in för naturskydd och som ska både inrättas som naturreservat och anmälas som kompletteringar av Ålands Natura 2000 program.

För uppgörandet av förvaltningsplaner för både Natura 2000-programmet som helhet och för respektive område behövs systematiska naturinventeringar. Dels behövs kunskap om olika habitats och arters nationella utbredning och bevarandestatus (röda listan), dels behövs vetskap om de olika habitats regionala utbredning, status och utveckling som sedan kompletteras med den områdesvisa informationen som erhålls genom områdesspecifika naturinventeringar. De regionala uppgifterna behövs även för EU-rapporteringen om statusen för de olika livsmiljöerna och arterna som berörs av EU-direktiv.

Dagsläget i fråga om naturreservat, Natura 2000-områden och områden på väg att bli naturreservat / Natura 2000-områden

Av de områden som ingår i Ålands Natura 2000-program har 38 (40 med tanke på N2000) områden genomgått en systematisk naturinventering sedan år 2015, de flesta inrättade naturreservat. Innan dess har inga systematiska naturinventeringar genomförts inom dessa områden. De flesta har också varit områden som nås med bil, med undantag från vissa öar inom Signilskär-Märket naturreservat och Sandön naturreservat. Utöver dessa har vissa sandland inventerats i fråga om växtlighet av högskolepraktikanter vid Nåtö biologiska station, med uppdrag av miljöbyrån naturvård (Sjöblom & Sundström 2016)

Antalet inventerade områden har varierat från år till år, beroende av tillgängliga medel och storleken på respektive område. Under de senaste åren har prisnivån ökat samtidigt som efterfrågan på konsulter inom området naturinventeringar har ökat. Detta leder till att upphandlingar behöver genomföras tidigare än förut och att kostnaden för var och ett område som ska inventeras blir högre.

Under åren 2015-2023 har de budgeterade medlen för inventering av naturreservat och Natura 2000-områden uppgått till 30 000 – 40 000 euro per år. Behovet är högre då målsättningen bör vara att alla områden ska vara inventerade senast 2028. Sedan år 2016 har landskapsregeringen för naturinventeringarna upphandlat ramavtal där man har fastställt ramarna för uppdragen. Tre konsulter har valts för uppdragen för respektive upphandlingsperiod. Bland dessa görs en förnyad konkurrensutsättning för varje enskilt uppdrag utifrån en mera detaljerad beskrivning av var och ett uppdrag.

I planeringen av inventeringarna har hänsyn tagits till skötselbehov, områdenas geografiska placering och vissa behov i samband med uppdatering av informationen i Natura 2000-databasen. Således har områden

med kontinuerlig skötsel och därmed större behov av uppföljning prioriterats och områden som geografiskt finns rimligt nära varandra har inventerats under samma år. Dessutom gjordes en uppföljning av stormskadorna i vissa naturreservat efter stormen Alfrida år 2019.

En naturinventering som är äldre än 10 år gammal anses allmänt föråldrad, särskilt i fråga om områden som omfattas av skötselåtgärder och områden som annars utsätts för yttre tryck, såsom mindre områden som omges av bebyggelse, diken, skogsåtgärder. Således skulle särskilt dessa typer av områden följas upp med högst 10 års intervaller. Samtidigt är genomförandet av en grundinventering inom varje naturreservat, Natura 2000-område och avtalsområde nödvändigt för införskaffandet av den information som behöver finnas som underlag till rapporteringar, anmälningar och framför allt till förvaltningsplanerna. Både den övergripande förvaltningsplanen och de områdesvisa planerna kräver naturinventeringarna till underlag för korrekt och ändamålsenlig utformning av bevarandesyftet och -målen för respektive naturtyp och art inom Ålands Natura 2000-program samt för dito för varje område.

För den aktuella planen har en period av 5 år valts, speciellt med tanke på behovet att ha god vetskap om alla naturförekomsterna i god tid före år 2030. Dessutom är det stora projektet kring marina skyddsområden och förvaltningen av dem, Life IP BIODIVERSEA i slutfasen, vilket innebär att fortsatt kartering för uppföljning inom de områden som har tillkommit via det även behöver beaktas i planeringen. I fortsättningen föreslås ett planeringsintervall på 10 år, med en utvärdering och vid behov justering efter 5 år.

Samtidigt som utökning av den skyddade arealen på Åland pågår och nya områden tillkommer inom naturskyddet, måste inventeringen av de redan befintliga områdena fortsätta. Områden som inte ännu är systematiskt inventerade måste inventeras samtidigt som uppföljningen av framför allt skötselberoende områden behöver påbörjas.

Omfattningen av naturinventeringarna

Naturinventeringarna som utförs med tanke på bevarandet av naturvärden inom naturreservat, Natura 2000-områden och avtalsområden ska innehålla uppgifter om arter och biotoper inom varje enskilt område. Arternas och biotopernas hotstatus utifrån IUNC-bedömningen, både nationellt och om möjligt regionalt på landskapsnivå ska framgå, liksom i fall det är frågan om direktivarter eller fridlysta arter. För direktivarter, hotade arter och fridlysta arter är individantalet önskvärt, eftersom det behövs för bevarandemålen. Habitaterna listas och deras utbredning presenteras i GIS-kartor. Arterna placeras också på en GIS-karta. Anvisning för detta har tagits fram av GIS-personalen på landskapsregeringen.

Habitatens representativ per förekomst inom området och status behöver framkomma i inventeringsrapporten. Eventuella förslag till skötsel eller förbättringar för skötseln ska framkomma i inventeringsrapporten.

Eftersom olika växtarter har sina växtperioder under olika tider under växtsäsongen, olika fågelarter förekommer och häckar under olika tider, fladdermössen rör sig på olika sätt under året, svampar är olika svåra att upptäcka krävs flera besök av inventerarna under växtsäsongen.

Områden som Märkallarna-Åbergsgrynnan-Mjölskärskannan, Karlbybådarna, Läggningsbådan, Märklobben och Ytterstberg borde gå att hantera genom eller i samband med fågel- och sälinventeringar. Dock borde

bergart och växtlighet noteras för dessa vid något skede.

De små områden för vissa artförekomster som hör till borde inventeras genom skilda projekt, där man även kontrollerar andra förekomstplatser för arterna i fråga. Sådana arter är guckusko, dvärglåsbräken, vårtätel, grön sköldmossa. Arterna behöver egna planer och program för bevarandet, där noggranna anvisningar för skogsbruk och infrastrukturprojekt ingår.

Plan för upplägg 2023-2028

Skiss, för bearbetning och diskussion.

Hösten 2023-januari 2024

Detaljplanering och upphandling av naturinventeringar 2024

Ännu oinventerade områden:

Mangelbo almskogen	1 ha	1 500 euro
Björkör, Långören-Östra Sundskär	220 ha land	25 000 euro
Granö	80 ha land	10 000 euro
Norra Hastersboda	5 ha	5 000 euro
Stora Löskär och Vitfågelskär	13 ha land	1 500 euro
Båtskären	20 ha land	2 000 euro
(landområdet behöver införlivas i naturreservatet)		
Lågskär	50 ha land	7 000 euro
Hästö-Nygård, landområdena	<u>100 ha land</u>	<u>12 000 euro</u>
Uppskattad kostnad	sammanlagt	64 000 euro
+Uppföljning Kungsö guckosko-områden		<u>6 000 euro</u>
Budget totalt		70 000 euro

De flesta av dessa är beroende av tillgång på båt och väderberoende.

Hösten 2024-januari 2025

Detaljplanering och upphandling av naturinventeringar 2025

Ännu oinventerade områden:

Idö

Mörskär

Kantören, även den lilla biten som ägs av landskapet

Blåskären-Salungarna-Stora Bredgrundet

Näset

Blacksund

Uppföljning:

Nåto-Jungfruskär

Espholm, både stadens och landskapets del

Järsö

Prästgårdsnäset

Hösten 2025-januari 2026

Detaljplanering och upphandling av naturinventeringar 2026

Ännu oinventerade områden:

Boxö

Knöppelskär-Pargrundet-Kråskär

Skålklobbarna

Vikarskären

Vikskären (som behöver bli naturskyddsområde)

Idskär-Mellanskär-Skatan

Lökö

Mjölkasten

Husöfjärden

Gloviken

Uppföljning:

Höckböleholmen och Riängen

Hösten 2026-januari 2027

Detaljplanering och upphandling av naturinventeringar 2027

Ännu oinventerade områden:

Eköra-Prästöra

Östra insjön (tillträde?)

Östra Rödklobb

Svartnö-Kaja

Lillsundet

Uppföljning:

Torp urskog, förhoppningsvis ett förstorat område

Uddhagarna – hur påverkas området av vindkraftsindustrin som tillkommit

Träsket?

Sinträsk – främst med tanke på påverkan från avverkning runt om

Hösten 2027-januari 2028

Detaljplanering och upphandling av inventeringar 2028

Oinventerade områden:

Tingön

Harvgrund-Fjärdskär

Örrskär-Fjällskär

Eventuella nya områden på land

Resterande "gamla" områden enligt behov.

Uppföljning:

områden inventerade 2018 vid behov

När alla områden har grundinventering görs en utvärdering och ny planering av behövligt intervall för fortsatta inventeringar samtidigt som alla tillkomna områden behöver inkluderas i planeringen. Plan för 5 respektive 10 års intervaller.

Fastighet ca ha markareal ca ha vattenområden

Brändö

Yttersberg och allmänt vattenområde

35-894-1-1 0,6 ##

Gadden i Jurmo

35-407-4-9 4,13

35-894-1-1 0,11

Norrön i Jurmo

35-407- 40

tre skiften kvar

Eckerö

Storby, N 2000-område

43-406-26-0 0,9 0

Lillsundet i Eckerö

43-401-876-1 1,03 4

43-401-1-36 0,4115

43-401-1-22 1.00

Finström

Husöfjärden i Svartsmara

60-418-876-1 28

60-876-1-0 4

60-404-876-2 17

Föglö

Föglö, Nötö, Sandön

62-417-1-8 6,87

62-417-1-11 5,1

Geta

Timmerträsk borde inlemmas i Natura 2000 i sin hell

65-416-876-1 5,33

65-416-7-7 0,02 av 4,44

65-416-9-51 3,23

65-416-9-57 1

Hammarland

Äppelö, Läggningsbådan samt ca 250 ha vattenomr.

76-425-876-6	3,36	
76-425-876-1		##
Getanberg med värdefull skog och skyddsvärda biot		
76-425	32,4	

Näsgärdan reservat

Natura 2000 Karlträsk i Hellsby, Hammarland

76-410-2-73	2,04
76-410-9-9	2,86

Jomala

Naturskyddsområde vid Kasberget, Jomala

170-422-1-9	1,15
170-414-1-2	0,95
170-891-4-1	0,04
170-405-2-74	1,04

Kumlinge

Kökar

Mörskärs arkipelagen i Mörskärs enstaka hemman i

318-408-1-0	58	##
Territorialvattenområde		##

Kökar, Överboda, Idö-Brunnskär

318-404-6-13	4,12
318-404-6-33	4,4
318-404-12-15	7,48
318-404-7-3	4,3
318-404-12-6	6,72

Saltvik

Åsgårda, Stenåkerområde

Toböle

736-430-1-50	0,4652
736-430-1-50	0,6824
736-430-1-43	0,062

Sottunga

Sund

Stormossen i Sibby

771-421-3-29	5,38
771-421-3-43	7,48
771-421-3-38	3,56
771-421-2-19	3,73

Vårdö

Gloet

Stenverkaområdet i Simskåla

mark	328,95	## 1 493 800 utan skogsbestånd vatten
------	--------	--

Förslag om inrättande av vissa landskapsägda fastigheter eller delar av landskapsägda fastigheter som naturreservat

Bakgrund

Behovet av att skydda mer mark och vatten inom landskapet Åland är alltför stort. Samtidigt som krav ställs på enskilda markägare att avsätta mark för naturskydd, finns det i landskapets ägo områden som hyser höga naturvärden och som borde skyddas som naturreservat. Dels för att ta ansvar för områdenas karaktär även inför framtiden, dels med tanke på den allmänna förståelsen av naturskydd och dess målsättningar.

Varför?

- Vi har krav på oss att skydda 10% (30%) av vår landareal till 2030 och redan före utgången av 2023 ska vi kunna uppvisa konkreta resultat på att vi arbetar i den riktningen. Detta finns närmare beskrivet i strategidokumentet.
- Det finns en överhängande risk för att Åland kommer få böter p.g.a. överträdelse mot EU-lagstiftning. Kraven på en större andel av skyddade områden och mera sammanhängande helheter som ställs från EU:s sida kan inte avväjas på samma sätt som man gjorde i och med överträdelsen med vårfågeljakten, som snabbt kunde lösas med att den återigen förbjöds. I fall böter döms ut i samband med överträdelse om att inte tillräckligt stor landareal skyddats, kommer inte sådana snabba lösningar finnas att tillgå: landskapet kommer tvingas till att snabbt införskaffa land- och vattenområden eller i värsta fall exproprieras mark. Det är därför viktigt att man redan i detta skede ser till att skydda den mark som redan finns i Landskapets ägo.
- Att sälja dessa områden och sedan köpa in nya av motsvarande karaktär från privata markägare kommer inte generera en ekonomisk nettovinst.
- Att både få böter för överträdelse och sedan tvingas lösa in andra områden kommer definitivt inte generera en ekonomisk nettovinst.
- Att inrätta naturreservat på landskapsägd mark kan fungera som ett PR-instrument då man försöker ingå avtal med privata markägare. Tidigare har man som representant för naturvärden kunnat hävda att landskapets mark de facto är skyddad eftersom den inte används till något, men detta stämmer ej längre. På grund av detta blir det för närvarande svårt att motivera markägare att skydda sin mark.
- Att skydda områden genererar annan typ av vinster monetära såsom fortsatt tillgänglighet för allmänheten och möjlighet till flera naturstigar som i sin tur ger naturupplevelser i oexploaterade områden.
- Flera av de områden som nedan föreslås kommer fungera som gröna korridorer och delar i större helheter p.g.a. att de är belägna i närheten av andra naturskyddsområden.
- Fler skyddade områden ger en större resiliens för framtiden i form av ekosystemtjänster.
- Flera av områdena är även viktiga för bevarandet av biologiskt kulturarv. Det vill säga sådant där det traditionella bruket av jord och skog har lett till en viss typ av biologisk mångfald. Denna riskerar i nuläget att försvinna om områdena inte får ett skydd och en formell plan för fortsatt skötsel med beaktande av det historiska perspektivet.

- Eftersom naturreservat inte nödvändigtvis leder till att jordbruk, skogsbruk, fiske eller jakt måste försvinna i områdena, leder även detta till en större resiliens för det åländska samhället i och med att man kan säkerställa att områden för ovanstående bruk bevaras. Det finns redan i dagsläget problem med att i synnerhet åkermark omvandlas till bostadsområden. I många fall kan jord- och skogsbruk, traditionellt fiske och jakt vara gynnsamma inslag för bevarandet av naturvärden och det finns i dagsläget flera naturreservat där dessa aktiviteter är tillåtna.
- Det är bättre både ur ekonomisk och ekologisk synvinkel att arrendera ut områden för jordbruk än att sälja av dem, eftersom vi inte kan kontrollera vad områdena används till om de säljs. Samtidigt kan man aktivt arbeta med att metoderna som används inom landskapets markområden bidrar till hållbarhet och mångfald. Det är viktigt att LR konkret kan visa vägen hur hållbart jord- och skogsbruk kan utföras.
- Lämpligt formulerade fredningsbeslut tryggar snarare än undergräver den traditionella användningen av de aktuella områdena. Fredningsbesluten ska utformas så att de tar hänsyn till det som verkligen behöver skyddas. Sådant som inte riskerar skyddsvärden inom de olika områdena ska med andra ord inte förbjudas.
- Ålands natur är redan en stor pull-factor för att attrahera turister. Genom att Landskapsregeringen ser till att det även i framtiden finns möjlighet att naturturista i obebodda och oexploaterad natur, säkerställs att inte detta ben av samhällsekonomin slås sönder. Rent konkret kan ett flertal av de områden som föreslås förses med stigar och mindre rastplatser.

De aktuella områdena är i praktiken i sådant bruk som inte i dag riskerar arternas eller biotopernas existens inom dem, däremot finns ett behov att definiera framtida bruk och ange vissa begränsningar för användningen. I vissa fall handlar det även om att skapa mera sammanhållna enheter av mark- och vattenområden. I de flesta fall är avsikten att vissa typer av skogliga åtgärder ska vara möjliga, likaså traditionell användning av områdena för småskalig jakt och småskaligt fiske.

I sammanhanget noteras att inom flera av de större områdena av landskapsägd mark och vatten finns framförallt jaktområden som har arrenderats ut till utomstående mot avgift. Jaktarrenden löper med en arrendetid på 3 år. Även utarrenderade åkerområden finns inom vissa av fastigheterna. Arrendetiden för åkermark är i regel antingen 5 eller 10 år, bortsett från områden som hör till Jomala gård och Haga kungsgård som omfattas av andra typer av kontrakt. Landskapets fastighetsverk bedriver även skogsbruk utgående från en befintlig skogsbruksplan. Skogsbruket ger dels en inkomst till fastighetsverkets budget, dels används flis från skogsbruket till uppvärmning av byggnaderna inom Ålands folkhögskolas område och på Jomala gård. Vissa vattenområden hör till landskapets fiskekortsområden där yrkesfiske respektive fritidsfiske kan bedrivas mot inlösande av fiskekort. Intäkterna av de olika typerna av arrenden och avgifter utgör en jämförelsevis liten del av fastighetsverkets inkomster, under 1 % av den årliga omsättningen. Minskning av dessa skulle därför inte heller vara av signifikant betydelse för fastighetsverket, där det skulle bli nödvändigt med inskränkningar i den typen av aktiviteter framöver. Inledningsvis är det möjligen ändringar av upplägget för jaktarrenden som kan bli aktuellt, vilket redan de befintliga avtalen innehåller en öppning för. En annan åtgärd som möjligtvis kommer att behövas framöver är en översyn av fiskeområden och villkoren för olika fiskekort. I fråga om skogsbruket är det oavsett nödvändigt att anpassa avverkningsverksamheten till förändringar i lagstiftningen inom en snar framtid. Den typen av ändringar görs

lämpligen i samband med en uppdatering av skogsbruksplanen för landskapets fastighet. Begreppet hållbart skogsbruk och åtgärder för restaurering av natur kommer att bli centrala framöver. Utvecklingen av skogsbruksplanen och åtgärder i anslutning till landskapets skogsinnehav görs även framöver i samarbete med skogsbruks- och miljöbyrån. Att åkermark bibehålls i odling och att betesmark hålls öppet och betas är också viktiga delar av framtida bevarande även när områden fredas som naturreservat.

Vilka områden föreslås:

- 1) Områden som redan sköts utifrån naturskyddsprinciper inom landskapets skogsbruksplan.
- 2) Grelsby kungsgård och med vissa områden i dess närhet.
- 3) Bomarsund med Prästö.
- 4) Några mindre delar av fastigheten Haga kungsgård.
- 5) Skärgårdsområden inklusive vattenområde till dessa som av tradition hör till fiske och jaktområden samt vissa vattenområden som omsluter redan fredade öar och som skulle leda till bättre helheter.
- 6) Andra värdefulla områden, på vilka i dagsläget bedrivs verksamhet som är viktig för biodiversiteten eller den biologiska mångfalden.

Till kategori 1) hör bland annat Eköra, del av Fågelö, Kappalö och Borgö. Även delar av Pehrsberg, fastigheterna Berg och Strömberga och den största delen av Vestergård kan med fördel utvecklas inom denna kategorin.

I kategori 2) finns åtminstone kulturmiljöområdena och en helhet med Ön och betesmarkerna norr om den, delar av bergsmassivet inom området, samt några områden vid Stallhagen samt Stornäset.

Kategori 3) inbegriper en så stor del av Bomarsund-Prästö-området som möjligt.

Kategori 4) inbegriper ängsområdena nere vid stranden, delen av Söderholmen samt området vid Härdalsbergen med Ryssugnarna som den viktigaste delen.

Kategori 5) inbegriper vattenområden till fredade öar såsom Länsmansgrund, Knöppelskär, Pargrundet, Kråkskär, Västra Sundskärs arkipelag, vattenområdet till Stora Lökskär. Dessutom i Kastelholm Sommarön med vattenområdet samt delen av Fasterbyön.

Andra områden som hör hit är sådana som Vikskären med tillhörande vattenområde, Båkenskär och Stenarna med tillhörande vattenområde, Rödhamnsarkipelagen till den del som inte är exploaterat för verksamheten där, Kurbådarna med vattenområde, Hönsklubbarna med tillhörande vattenområde, Resningarna med tillhörande vattenområde samt eventuellt Röskär med tillhörande vattenområde och nordvästra Kungsholm.

Kategori 6) inbegriper ett antal helheter som inte ännu omfattas av förslaget, men som ändå antingen i sin helhet eller till vissa delar utgör områden där skydd som naturreservat skulle vara ett vettigt alternativ.

En lista med en del förslag och arealer finns bifogad. En kartbilaga till dem bifogas också. Listan är inte uttömmande men omfattar de flesta av de viktigaste områdena. För slutlig listning, avgränsningar och utformandet av regelverk för skydd och eventuella skötselåtgärder krävs diskussioner mellan miljöbyrån och fastighetsverket, kulturbyrån, skogsbruksbyrån och fiskeribyrån samt i slutänden även naturinventeringar. Det poängteras återigen att traditionella jakt- och fiskeaktiviteter, som har pågått och fortsättningsvis pågår inom vissa områden, inte skulle bli föremål för begränsning.

Fredning av områdena skulle bidra till synliggörandet av den värdefulla natur som finns i landskapets ägo. Möjligheter till vandringsleder finns, utöver de redan befintliga. Dessutom finns möjlighet att visa på möjligheter till nyanserade regelverk inom naturskyddet, det vill säga att alla aktiviteter inte måste förbjudas bara för att området skyddas.

Områden i fråga kan indelas enligt följande och de olika typerna av skydd kan också förekomma inom ett och samma fredningsområde:

- De med specifikt utformat skydd; helt skyddade från till exempel fiske eller utvinning av naturresurser. Finns ett antal områden där inga åtgärder är tänkta eller att vissa skötselåtgärder och jakt på sådant som kan vålla skada för naturvärden är tillåtet.
- Delvis skyddade; här tillåts visst fiske eller annan verksamhet som anses som hållbar. Så jord- och skogsbruksområden kan också ingå.
- Skyddade genom traditionell förvaltning av lokalsamhällen. Dit hör de traditionella jakt- och fiskeområdena i alla fall eftersom de nyttjas tämligen specifikt. Vistelse på vissa öar under häckningstid 1.4.-30.6. kan begränsas/förbjudas.

Den skyddade arealen på Åland var i slutet av år 2022 3.482 ha landområden och 36.222 ha vattenområden, vilket innebär ca 2,2 % av Ålands landareal och ca 3,1 % av vattenarealen.

En fredning av landskapsägda områden enligt plan skulle ge en ökning av ca 3.145 ha land (vilket motsvarar ca 2 % av Ålands landareal) och ca 18.855 ha vatten (som motsvarar ca 1,6 % av den åländska vattenarealen).

Förslag till skyddade områden, Bilaga 2a till PM med förslag

1) Vissa områden helt

eller delvis under

naturfokus

	Fastighetsbeteckning	Kommun	varav land	varav vatten	
Lassas Långnäs	43-403-10-8	Eckerö	18,2	0	Donerade områden borde inte säljas, särskilt då de har haft naturskydd som en av målsättningarna redan tidigare.
Ritomten		Jomala	9,87	0	Ca 3 ha utpekade tidigare för genbanken, bör respekteras. Dessutom behöver helheten bevaras som ett hållbart jordbruksområde.
Degersand	43-407-9-39; 43-407-9-41	Eckerö	1,4	0	Del av värdefullt dynamråde, fridlysta arter
Del av Fågelö		Hammarland	11,98	0	värdefulla biotoper, nära de två följande
Kappalö		Eckerö	24,47	16,39	värdefulla biotoper
Borgö		Hammarland	151,46	265,05	värdefulla arter och biotoper
2) Grelsby + Österskog					Helst som en helhet, annars delarna nedan
Ön med omnejd		Finström	117,82	0	Storslagen natur och fin helhet
Stornäset (söder om Ön)		Finström	81,99	0	höga naturvärden
Skogsområde vid Stallhagen		Finström	0,26	0	höga naturvärden
Österskog	60-409-2-83	Finström	27		bildar en helhet med de övriga

3) Bomarsund

Prästö	Sund	839	458	Helst i sin helhet, kärninnehav
Fästningsområdet	Sund			biologisk kulturarv, kombinerat natur-, kultur, skogsbruks- och jordbruksområde inom hela området
Bomarsunds gård samt jord- och skogsbruksområden	Sund			

4) Haga

Del av Söderholmen	Saltvik	10,32	1,6	Kärninnehav Viktigt biotopområde
Bete vid stranden	Saltvik	10,28	0	värdefull biotop
Härdalsbergen med Ryssugnarna		153,02	0	kulturarv och höga naturvärden

5) Skärgård och vatten

Länsmansgrund	Saltvik	1224,7	22	
Kråkskär	Saltvik	-2	6	OBS, landområden av Länsmansgrund och Knöppelskär är redan fredade. Rö(j)skär ca 22 ha är inte
Låga skärgården	Saltvik	58,9	2053,1	Endast en justering av arealen, så naturreservatet omfattar hela fastigheten
Båtskär eller Rödsjär	Vårdö	40,82	1648,8	Fritt jakt och fiske finns redan inskrivet så inget borde hindra
Pattungarna	Kumlinge	16,98	1673	Landskapets fiskeområden
Huggårdarna	Saltvik	17,02	1180,2	Landskapets jakt- och fiskeområden

Vikskären		Vårdö	18	429	Fritt jakt och fiske redan inskrivet, viktigt häckningsområde, viktigt område för den hotade vikarpopulationen inom Ålands hav-Skärgårdshavet
Båkenskär och Stenarna		Hammarland	0	868,6	Nyss löst kronoholme
Resningarna		Jomala	0,19	250,9	Landskapets jakt- och fiskeområden
Kurbådarna		Lemland	0,5	78,1	Landskapets jakt- och fiskeområden
Lilla och Stora Båtskär, landområden		Lemland	20,4		Landområdena borde också omfattas av naturreservatet
Stora Löskärs vattenområde		Lemland	13,1	1263	landområdet redan skyddat och lite vatten
Västra Sundskär		Lemland	8	4453	Landområdet är redan fredat
Skarv Skärgård	62-893-5-1	Föglö	6,16	991,93	Området betraktas redan som naturreservat borde sättas ihop med Björkör-området
Rödhamn		Lemland	61,9	1789	Landskapets jakt- och fiskeområden. Ska fortsätta som tidigare . De exploaterade delarna undantas alt. Regleras specifikt.
Hönsklubbarna		Lemland	0,2	27,8	Landskapets fria jakt- och fiskeöar
Fjärdsjär och Harvgrund			0	343	Landskapets fria jakt- och fiskeområden, landdelen redan fredad och inom Natura 2000
Sommarön		Sund	21,72	101,4	Vattenområdet borde också inkluderas i fredningen på riktigt
Del av Fasterbyön		Sund	42,12	19,51	Del av Kastelholm, ansluter till Tingön och Stornäset
Korsörarna	35-408-415	Brändö	10,16		Värdefulla öar
Kantör		Kökar	2		Anknyter till ett avtalsområde intill.
Delar av Torsholma		Hammarland	61		Behöver fredas till hållbart skogsbruk. Även kulturell koppling.

Nordvästra Kungsholm		Lemland	16,61	0	Typiskt öområde i behov av skydd. Jakt och fiske inget problem
Lilla Katskär		Kumlinge	0,7		En liten ö i naturtillstånd
Östra Synderstö		Kumlinge	19,5		Fornminnes- och naturvärden.
Styrsöklubbar		Mariehamn			Är fredade och hör till Nåtö-Jungfruskär naturreservat.
Karskär		Vårdö	9	188	Gammal kronoholme, fiske- och jaktområde med värdefull karaktär utifrån naturvårdssynvinkel
Träskholmsgrund		Vårdö	17,9	728	Värdefullt öområde, borde fredas om besittningsfrågan för ½ kvotdelarna kan lösas.
Förslagen totalt , ha			3142,65	18855	
Förslagen totalt i %			ca 2 % av	ca 1,6 %	
			Ålands	av	
			landareal	vattena	
				realen	

6) Övriga värdefulla områden, att betrakta som landskapets kärninnehav

Pehrsberg	60-408-1-4	Finström	60		Borde fredas som natur-, kultur-, jord- och skogsbruksområden
					Kärnområdet med arboretum etc. viktigast. Området ca 98,8 ha ha annars
Jomala gård		Jomala	141,5		En för lantbruksundervisning i tiderna donerat domarboställe. Viktigt att bevara kontexten och kopplingen till primärnäringarna. Borde räknas till kärninnehav.
Strömberga		Finström	35		kärninnehav, forn- och kulturminnen

Vestergård	Sund	130	Borde höra till kärninnehav kärninnehavet. Långa anor och skogsförvaltarbostället
Berg	Sund	77	
Kastelholm	Sund		

Kärninnehav, kulturhistoria och naturvärden kombinerade

OBS! De i sista avsnittet helheter är inte inräknade till själva förslaget men bör behållas i landskapets ägo som områden hållbart jord- och skogsbruk

Skötsel och villkor, utvecklas vidare i samråd med sakkunniga byråer

Vård av rekreationskog samt skyddad skog utan åtgärder. Jakt OK

Genbanken utvidgas vartefter, främst de 3 ha. Övrigt arredas ut för jordbruk. Inget annat specifikt.

Ingen exploatering, uppföljning av särskilt skyddsvärda arter och biotoper. Jakt tillåten.

Inga åtgärder. Jakt tillåten

Skogsvårdsåtgärdena fortsätter som vård av rekreationskog och skyddade områden. Jakt tillåten.

Skogsvårdande åtgärder och rekreation utifrån skogsbruksplanen. Jakt tillåten.

Fina vandringsleder?

Skogsvårdsåtgärder och rekreation utifrån skogsbruksplanen. Jakt tillåten.

Skogsvårdsåtgärder och rekreation utifrån skogsbruksplanen. Jakt tillåten.

Skogsvårdsåtgärder och rekreation utifrån skogsbruksplanen. Jakt tillåten.

Skogsvårdsåtgärder och rekreation utifrån skogsbruksplanen. Jakt tillåten.

Skötsel i samråd med kulturbyrån. Skogsvårdande åtgärder och kreation utifrån skogsbruksplanen. Jakt tillåten.

Skötsel i samråd med kulturbyrån. Jakt tillåten om det fungerar annars.

Skötsel i samråd med kulturbyrån, jordbruksområden och beten som jordbruk och beten och skogen enligt skogsbruksplan samt med tanke på biotoper, arter och rekreation. Jakt tillåten om det fungerar annars

Bete och slåtter utifrån skilda anvisningar.

Skogsvårdande åtgärder fortsätter som vård av rrekreationsskog. Jakt tillåten.

Bete och slåtter utifrån skilda anvisningar. Jakt tillåten om det fungerar annars.

Skogsvårdande åtgärder och rekreation utifrån skogsbruksplanen. Jakt tillåten. Potential för vandringsleder.

Enligt befintligt fredningsbeslut
Jakt och fiske tillåtet som tidigare

Jakt och fiske tillåtet som tidigare

Jakt och fiske tillåtet som tidigare

Jakt och fiske tillåtet som tidigare
Borde vara regler för landstigning, häckningsområde

Borde vara regler för landstigning, häckningsområde,
vikare (pålsömsning, kutning)

Borde vara regler för landstigning, häckningsområde

Jakt och fiske tillåtet som tidigare
Jakt och fiske tillåtet som tidigare
Aktiv "ådförvaltning"

Jakt och fiske tillåtet

Jakt och fiske tillåtet som tidigare
Jakt och fiske som förut,

jakt och fiske tillåtet enligt samma system som tidigare

Jakt och fiske tillåtet som tidigare
Jakt- och fiske tillåtet som tidigare

Skogsskötsel på samma sätt som i dagens Stornäset
NR. Jakt och fiske tillåtet som tidigare
Enligt befintligt skogsbrukspla, jakt och fiske som förut

landstigning begränsad under häckning
Inga åtgärder eller skötselåtgärder om så behövs. Jakt?

Utan skötselåtgärder. Jakt tillåtet.

Utan skötselåtgärder, Jakt- och fiske som förut

Utan åtgärder

Utan skötselåtgärder. Jakt?

Ingår i reservatbeslutet

Jakt- och fiske som tidigare, eventuella skötselåtgärder

Jakt- och fiske tillåtet, annars enbart skötselåtgärder vid behov

Behöver föras en skild diskussion om, men viktiga
Högt rekreationstryck. Skogsvårdande åtgärder och
rekreation utifrån skogsbruksplanen, tätortsnära
skogsbruk. Jakt tillåten.

Vet att det finns arrendekontrakt på olika delar men
det bör vara klart även in i framtiden att helheten
bevaras i lanskapets ägo och markerna brukas som
jord- och skogsbruksmark. Skogsvårdande åtgärder
och rekreation utifrån skogsbruksplanen. Jakt tillåten.
Skogsvårdande åtgärder och rekreation utifrån
skogsbruksplanen. Jakt tillåten.

Skogsvårdande åtgärder och rekreation utifrån skogsbruksplanen. Jakt tillåten.

Skogsvårdande åtgärder och rekreation utifrån skogsbruksplanen. Jakt tillåten.

Skogsvårdande åtgärder och rekreation utifrån skogsbruksplanen. Jakt tillåten. Avser övriga delar som inte redan omfattas av NR eller annan användning.

Bilaga 2b - Till förslag

EXEMPEL FÖR UTVECKLING:

ÅLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

2023 Nr XX

ÅLANDS LANDSKAPSREGERINGS BESLUT

om avsättande av Grelsby naturreservat i Finströms kommun

Utfärdad i Mariehamn den Xx XX 2023

Nr XX

För att tillgodose behovet av mark för friluftsliv, skydda landskapsbilden, kulturmiljöer, växt- och djurlivet och särskilda kulturframkallade naturtyper har landskapsregeringen med stöd av 5 § och 8 § landskapslagen (1998:82) om naturvård beslutat avsätta Grelsby naturreservat. Inom området förekommer ur naturvårdssynvinkel värdefulla livsmiljöer såsom viktiga kulturbiotoper däribland hagmarker och ängar, varierande lund- och andra skogsbiotoper och olika våtmarksbiotoper. Bland livsmiljöerna i enlighet med Bilaga i Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet) återfinns de prioriterade *naturtyperna Nordiskt alvar och prekambrika kalkhällmarker (6280), Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ (6270), Boreonemoralia äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora (9020), Lövsumpskogor av fennoskandisk typ (9080), Skogbevuxen myr (91D0) och Västlig taiga* (9010) samt övriga livsmiljöer i enlighet med Bilaga I i habitatdirektivet Högörtängar (6430), Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ (9070), Klippvegetation på silikatrika bergslutningar (8220) samt Örtrika, näringsrika skogar med gran av fennoskandisk typ (9050)*. Inom området finns även flera förekomster av den starkt hotade (EN) arten grön sköldmossa (*Buxbaumia viridis*), som är skyddad och tillhör arten i bilaga II till EU:s habitatdirektiv. Området visar en stor variation både vad gäller hotade biotoper och hotade arter, varav en del även är klassade som kritiskt hotade, såsom Luddhavretorrängar, Sura hällmarkstorrängar och Gräsrika friska ängar.

Reservatet har en total ytvidd av ca 260 ha hektar land enligt bifogad karta.

Området ansluts (till större delen) i EU:s naturskyddsprogram Natura 2000. Marken är i landskapet Ålands ägo.

Reservatet omfattar Grelsby Kungsgård Rnr 60-409-1-27

Inom Grelsby kungsgård naturreservat är det förbjudet att

- bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi eller som påverkar hydrologi och vegetation negativt
- anlägga nya vägar
- dra fram luftledningarna och markledningarna på land som kräver nytt kabeldike

- anordna upplag eller avfallstipp eller annars skräpa ned
- ha okopplad hund med undantag från jakt eller annan arbetshund t.ex. i samband med tillsyn och hantering av betesdjur.

Inom reservatet får, utan hinder av föreskrifter, anläggningar inrättas och sådana skötsel och forskningsåtgärder vidtas som erfordras för bevarande och utvecklande av områdets jordbruksmark, hassellundar och betesmarker.

Vissa delar av reservatets skogsområden skall bevaras i urskogsartat tillstånd samtidigt som de övriga skogsområdena fortsättningsvis förvaltas inom landskapets skogsbruksplanering utifrån metoder för hållbart skogsbruk.

Naturbetesområden ska skötas och utvecklas utifrån skild planering likaså områdets hassellundar. Fredningen ska säkerställa långsiktigt bevarande av det biologiska kulturarvet i form av betesmarker som tidigare utgjort slätteräng. På det sättet bevaras den rika biologiska mångfalden som är beroende av att betesmarkerna hålls hävdade och inte växer igen.

Den öppna dalgångens enhetliga karaktär med det öppna åker- och beteslandskapet ska fortsättningsvis hävdas och brukas. De öppna markerna hålls fortsatt öppna för att möjliggöra upplevelsen och förståelsen av områdets kulturhistoria. Åkerområden ska skötas med hållbara jordbruksmetoder.

De långa alléerna längs infarterna till Kungsgården bevaras. Alléerna bevaras, vårdas och luckor återplanteras.

Befintliga ledningsdragningar får underhållas. Ledningar skall om möjligt tas bort från reservatet. Nya nödvändiga ledningar som inte kan dras utanför reservatet eller i vatten och sådana som ersätter befintliga luftledningar får dras i mark inom åkermark, och längs med och i befintliga vägar.

Grelsby kungsgård kan utvecklas och de kulturhistoriska värdena kan förstärkas. Vid framtida underhållsåtgärder bör huvudbyggnadens tidigare utseende under det sena 1800-talet, efter Lars Soncks omvandling av byggnaden, vara vägledande. Ekonomibyggnader, trädgård och lämningar kring kungsgården kan rustas upp och tillgängliggörs. Kungsgårdens potential att stärka så väl besöksnäring som lokalt näringsliv kan tas vara på med tanke på både lokalsamhället och turismen

För att underlätta för friluftslivet får inom reservatet anläggas naturstigar, torrklosett och rastplatser samt vidtagas andra åtgärder avsedda att förbättra möjligheten för friluftsliv.

Byggnadsmiljön skall i mån av möjlighet bevaras i ursprungligt skick. Inom gårdsmiljön på får efter beslut av landskapsregeringen mindre byggnader uppföras för att förstärka kulturmiljövärdena och underlätta områdets skötsel.

År 2023 Nr XX

Mariehamn den XX.XX 2023

NN

Minister

Maija Häggblom

Naturvårdsintendent

Bilaga 2c - Till förslag

UTKAST för utveckling

ÅLANDS LANDSKAPSSREGERINGS BESLUT om inrättande av vissa landskapsägda skärgårdsområden som naturreservat

Utfärdad i Mariehamn den XX månad 2023

I syfte att bevara och återskapa vissa naturtyper, såsom med *Skär och små öar i Östersjön* beteckning 1620 i Bilaga 1 till habitatdirektivet och viktiga undervattensförekomster såsom ålgräsängar, mussel- och tångbottnar samt kransalgförekomster, att bevara en mosaik av varierande naturtyper samt att skydda landskapsbilden, växtligheten och djurlivet har landskapsregeringen med stöd av 5 och 8 §§ landskapslagen (1998:82) om naturvård beslutat avsätta nedan upplistade landskapsägda skärgårdsområden som naturreservat. Flera hotade arter har en fristad inom områden som omfattas av detta beslut.

De olika områdena ingår i Ålands Natura 2000-program som SCI områden och blir efter EU-kommissionens beslut SAC-områden.

Reservaten består av på karta avgränsade skiften.

Inom dessa områden är det förbjudet att bedriva verksamhet som inverkar oförmånligt på områdets landskapsbild eller växt- eller djurliv såsom att

- göra upp eld, utom på anvisade platser
- medföra okopplad hund förutom vid jakt eller en arbetshund i samband med hantering av betesdjur, där bete förekommer
- borttaga eller skada svampar, träd, buskar eller andra växter eller delar av dem, förutom plockning av ätliga svampar och bär till husbehov.
- taga marks substanser eller gruvmineral eller på annat sätt skada markytan
- borttaga eller skada bon, ägg eller rom eller annars störa eller skada häckande fågel eller fisklek
- skräpa ner
- färdas med snöskoter eller andra fordon över land
- vidta andra åtgärder som inverkar ogynnsamt på naturförhållandena i området på land eller inom vattenområdet, på landskapsbilden eller på arternas fortbestånd.
- dyka försedd med luftaggregat

Målsättningen är att värna om dem så att områdets värden ur naturvårds- och rekreationssynpunkt gynnas och förhöjs.

Detta fredningsbeslut utgör inte hinder för andra typer av skötselåtgärder som behövs för att bibehålla, skydda och utveckla områdets naturvärden. Fredningen utgör inte heller hinder för jakt i enighet med jaktlagens bestämmelser eller för småskaligt traditionellt fiske inom områden där dessa har bedrivits av tradition och där fiske- och jakträtten finns inskriven i fastighetsregister. Befintliga bryggor, byggnader och andra konstruktioner får underhållas. Till områden förknippande kulturvärden befrämjas och fysiska kulturlämningar kan vårdas vid behov.

Inom områdena kan vandringsstigar och rastplatser uppföras och underhållas som en del av skötseln.

Genom detta beslut inrättas naturreservat enligt nedan:

Korsörarna naturreservat i Brändö omfattande Korsörarna Rnr: 35-408-4-15.
Landstigningsförbud under häckningstid 1.4.-30.6.

Marsundet naturreservat i Hammarland omfattande Kappalö Rnr 76-411-11-2.; Fogelö Rnr: 76-408-4-2, Borgö Rnr 76-402-2-2, Stenarna och Båkenskär Rnr: 076-893-5-1 både land- och vattenområden. Skogliga åtgärder för befrämjandet av utvecklingen av rekreationsskog och naturvärden inom Kappalö, Fågelö och Borgö är tillåtna. Möjligheten att arrendera ut jakt inom Borgö kvarstår.

Röda kon naturreservat i Jomala omfattande Röda kon Rnr 170-447-1-1 både land- och vattenområden.

Resningarna naturreservat i Jomala omfattande Resningarna Rnr 170-447-1-2 både land- och vattenområden

Lilla Katskär naturreservat i Kumlinge omfattande Lilla Katskär Rnr: 295-403-7-7

Östra Synderstö naturreservat i Kumlinge omfattande Östra Synderstö 295-405-5-11

Pattskär-Rödsjär naturreservat i Vårdö och Kumlinge omfattande Pattskär Rnr 295-408-1-0 och Rödsjär Rnr 941-411-7-0 både land- och vattenområden

Låga skärgården naturreservat i Saltvik omfattande Låga skärgården Rnr 736-445-1-4 både land- och vattenområden

Huggårdarna naturreservat i Saltvik omfattande Huggårdarna 736-445-1-3.
Landstigningsförbud under häckningstid 1.4-30.6

Karskär naturreservat i Vårdö omfattande Karskär Rnr 941-408-7-0

Vikskären naturreservat i Vårdö omfattande Vikskären Rnr 941-419-1-0
Landstigningsförbud under häckningstid 1.4-30.6

Detta beslut träder i kraft den xx.xx 2022

Mariehamn, den xx.xx 2023

NN
Minister

Maija Häggblom
Naturvårdsintendent

Kalkyl för behov av medel för tidigare åtagande och projekten till och med 2028

Bilaga 4, 239 S4 240924

Planerade investeringar

OBS. Investeringar går på 4-åriga anslag, dvs, man kan använda ett års budgetmedel inom fyra år.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Moment	Belopp	Belopp	Belopp	Belopp	Belopp	Belopp	Belopp	Investering
944000		220000	300000	300000	300000	300000	180000	Anskaffning av marina skyddsområden inom LIFE IP-projekt
944000	120000	103500	300000	300000	300000	300000	300000	Ålands Natura 2000-program, markansk på land, bör fortsätta med anslag till 2030, ska anskaffas inom Åland SeaMap, projektets Marina områden som ska anskaffas inom VikarLife, egenfinansieringen en del av ansk.
944000	150000	50000						
944000	270000	373500	122500	600000	600000	600000	480000	
			722500					3002500

Dessutom saknas medel ännu:

Seglinge Stornäset grannskiften ca 70 000 + en större summa

Ett skifte intill Torp urskog, en naturlig i ca 150 000

Ett skifte intill Torp urskog, en naturlig fortsättning och stoppad avverkning

kommentar, ev driftskostnader

Projektet pågår i totalt 8 år, områdesanskaffningar för totalt 1,6 milj som egenfinansiering som Åland hr förbundit sig till. Konsultarvoden på drift, projektkoordinator inkomst o utgift på drift

Behöver vara klart senast 2030, både tidigare olösta och nya områden, konsultarvoden och andra bikostnader på drift. OBS. för att komma upp till 10 % på land behövs mera budgetmedel även om de nya marina områden även kommer med en del land också

Pågående Åland förbundit sig, klart 2023, konsultarvoden på drift men går på projektet

Pågående, klart 2024. Konsultarvoden på drift men även inkomst med EU finansiering som täcker projektanställningen och en del av områdesanskaffningen

PROGRAM FÖR FRIVILLIGT BIOTOPSKYDD

Dnr: ÅLR 2023/3078

Beslutad: 30.4.2024

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Bakgrund och ändamål:

Den grundläggande målsättningen med programmet är att skydda värdefull natur på Åland. Utöver detta program finns även intrångsersättning eller att landskapet löser in området för att inrätta naturreservat som alternativ för markägare som är intresserade av att skydda sin mark.

Många ekologiska värden i skoglig miljö är lagskyddade, men det finns skogliga miljöer med stora ekologiska värden, antingen i sig själva eller i en helhet, som inte är lagskyddade. Avsikten är att markägare genom detta program frivilligt ska kunna freda specifika naturtyper i skogsmiljö som inte omfattas av lagstadgat skydd enligt landskapslag (1998:82) om naturvård (härefter naturvårdslagen) eller landskapslag (1998:83) om skogsvård (härefter skogsvårdslagen). Markägaren får behålla äganderätten till marken, men för en viss tid skydda området från åtgärder som försämrar livsmiljöns naturvärden mot en ekonomisk ersättning.

I den åländska naturvårds- och skogsvårdslagarna finns ett 20-tal särskilt skyddsvärda eller hänsynskrävande biotoper, vars särart och betydelse inte får äventyras. Enligt den inventering som gjordes 2001–2003 omfattade dessa biotoper en areal av drygt 1 000 hektar, varav trädfattiga mossar och myrar utgjorde ca 70 % av arealen. I denna areal ingår bland annat inte stränder eller träd på bergimpediment som är skyddade genom skogsvårdslagen. Skogsvårdslagen omfattar dock bara begränsningar av skogsbruksåtgärder och hindrar inte ändring av markanvändningen. Sedan 1 november 2023 har Åland en ny landskapsförordning (2023:88) om naturvård som säkerställer skydd för ett flertal av de biotoper som tidigare endast skyddades mot skogsbruksåtgärder.

Det finns ett behov av att skydda mer natur såväl lokalt som på nationell och europeisk nivå. I Finland finns sedan tidigare skogsbrukets miljöstöd samt bland annat Metso- och Helmiprogrammen som baserar sig på frivilliga åtaganden. EU-kommissionen lade i maj 2020 fram sin strategi för biologisk mångfald för 2030, den s.k. "Biodiversitetsstrategin" (COM(2020) 380 final). Målsättningen är att rättsligt skydda minst 30 % av EU:s landyta och 30 % av havsområdena till 2030. Av dessa arealer ska en tredjedel vara strikt skyddade. Även EU:s skogsstrategi för 2030 (COM(2021) 572 final) lyfter behovet av ett ökat skogsskydd och nämner bland annat det finska Metsoprogrammet som ett gott exempel.

I det åländska skogsprogrammet SkogsÅland2027 är en av målsättningarna att utveckla ett stödsystem för bevarande av de mest hotade livsmiljöerna inom skogar och detta stöder även målsättningarna i Utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland (Strategiskt utvecklingsmål 4 och 5).

I Ålands budget för 2023 fanns 100 000 euro anslaget för ett program för frivilligt skydd av skog och sammanlagt 103 hektar skyddades med detta anslag. För 2024 finns ett anslag på 100 000 euro för samma ändamål.

De minimis-stöd:

Ett stöd för frivilligt biotopskydd omfattas av reglerna om statligt stöd och måste antingen notifieras eller hanteras inom ramen för exempelvis kommissionens förordning

(EU) nr 2023/2831 om tillämpning av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse, den s.k. de minimisförordningen. En notifieringsprocess är tidskrävande och utgången är oklar, medan de minimisregelverket ger en större flexibilitet och en mindre administrativ börda.

Detta innebär att det totala beloppet av alla de minimisstöd som ett företag erhållit inte överskrider 300 000 euro under en period av tre beskattningsår (innevarande och de två föregående beskattningsåren). Treårsperioden börjar det beskattningsår (kalenderår) då myndigheten för första gången har beviljat företaget stöd, dagen för utbetalningen av stödet har ingen betydelse. Eftersom definitionen av de minimisstöd är ett begrepp som rör sig i tiden, kan det bli plats i "de minimiskvoten" årligen beroende på tidpunkten för beviljandet av stödet.

Företag definieras i den Europeiska kommissionens förordning (EU) 702/2014 (bilaga 1) som "varje enhet, oberoende av juridisk form, som bedriver en ekonomisk verksamhet". Vidare stadgas att "som företag anses således sådana enheter som utövar ett hantverk eller annan verksamhet enskilt eller inom familjen, personsammanslutningar eller föreningar som bedriver en regelbunden ekonomisk verksamhet". Detta innebär att enskilda skogsägare som bedriver ekonomisk verksamhet ska betraktas som företag i detta sammanhang.

De minimisförordningen gäller statligt stöd till företag inom alla sektorer med undantag för följande:

- a) Stöd till företag som är verksamma inom primärproduktion av fiskeri- och vattenbruksprodukter.
- b) Stöd till företag som är verksamma inom bearbetning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter, när stödbeloppet fastställs på grundval av priset på eller mängden av produkter som köps in eller släpps ut på marknaden.
- c) Stöd till företag som är verksamma inom primärproduktion av jordbruksprodukter.
- d) Stöd till företag som är verksamma inom bearbetning och saluföring av jordbruksprodukter, i ett av följande fall:
 - I. Om stödbeloppet fastställs på grundval av priset på eller mängden sådana produkter som köps från primärproducenter eller släpps ut på marknaden av de berörda företagen.
 - II. Om en förutsättning för stödet är att det helt eller delvis överförs till primärproducenter.
- e) Stöd som beviljas exportrelaterad verksamhet med inriktning på tredjeländer eller medlemsstater, det vill säga stöd som är direkt knutet till exporterade volymer, till upprättandet eller driften av ett distributionsnät eller till andra löpande utgifter som har samband med exportverksamhet.
- f) Stöd som är avhängigt av att inhemska produkter och tjänster används framför importerade varor och tjänster.

Om ett företag är verksamt inom de sektorer som avses ovan och även är verksamt inom en eller flera sektorer eller bedriver annan verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet, kan ett de minimis stöd beviljas under förutsättning att åtskillnad mellan verksamheterna och uppdelning av kostnaderna sker så att verksamheterna

inom de sektorer som undantas från tillämpningsområdet inte omfattas av stödet.

För att kunna hantera stödet inom ramen för de minimis bör avtalsperioden normalt inte vara längre än de minimis förordningens giltighetstid för att säkerställa att det totala stödbeloppet inte överstiger stödtaket för treårsperioden. Så korta avtalsperioder är dock inte anpassade för den typ av stödåtgärder som biotopskyddet utgör. Skogsekosystem är komplexa och naturliga förändringar sker långsamt. Många arter är beroende av kontinuitet och förlust av biologisk mångfald kan inte återskapas snabbt. Ur ett naturvårdsmässigt perspektiv är långa avtalsperioder att föredra då naturvärdena i skyddade områden ökar över tid. Landskapsregeringen har efter möte med EU-kommissionen beslutat sig för att bevilja 10-åriga fredningsavtal inom ramen för de minimisstöd eftersom det bedöms handla om så små belopp per skogsägare att det inte finns någon risk att stödtaket för treårsperioden kommer att överskridas. Ur naturvårdssynpunkt skulle längre avtalsperioder vara att föredra, men detta är inte möjligt enligt statsstödsregelverket. Detta program utgör därför en avvägning mellan naturvård och statsstödsreglerna.

Stödmottagare: Markägare (både fysiska och juridiska personer) som äger skogsbruksmark på Åland. Kommunal- eller landskapsägd mark omfattas inte av stödprogrammet.

Stödform: Ersättningen beviljas i form av stöd (bidrag) för fredning av avsedd livsmiljö för en bestämd tid (10 år). Ersättningen utbetalas som ett engångsbelopp för hela avtalsperioden vid avtalsperiodens början. Nivån på ersättningen per hektar är inte föremål för förhandling, men områdets gränser kan diskuteras beroende på behovet ur naturvårdssynpunkt.

Stödet beviljas i enlighet med bestämmelserna om stöd av mindre betydelse (de minimis) som avses i den vid varje tidpunkt gällande EU förordning om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse. Stödet beviljas vidare med stöd av bestämmelserna om understöd i 11 § landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti.

Stödnivå: Stödet beräknas genom att multiplicera skyddsområdets areal med virkesförrådet (m^3/ha) och med senast bestämda medelrotpris för landskapet Åland delat med tre.

Naturresursinstitutet (Luke) beräknar årligen det aritmetiska medeltalet för medelrotpriset per kubikmeter virke i landskapet Åland under de tre närmast föregående åren.

Virkesförrådet per hektar bestäms utgående från den digitala skogsdata som framställts genom fjärranalys och som landskapsregeringen tillhandahåller.

Exempel:

Ett skogsområde på 1,8 hektar har ett virkesförråd på 220 m³/ha. Medelrotpriset är för närvarande 16,33 €/m³.

Stödet blir: (1,8 ha x 220 m³/ha x 16,33 €/m³) / 3 = 2 155,56 €

Minsta belopp för att avtal ska ingås är 500 euro.

Avtalstid: Fredningsavtalen är i kraft i 10 år från avtalets undertecknande. Detta gäller även om området helt eller delvis överlåts till en ny ägare.

Arealkrav: Enskilt område för vilket stöd söks bör omfatta minst 0,5 hektar. Området behöver inte vara en hel fastighet utan kan omfatta enbart en del av fastighet.

Livsmiljöer som omfattas av programmet:

Följande livsmiljöer samt dess närmiljö, förutom till de delar som redan är skyddade i lag, omfattas av detta program:

- Sanka skogsområden
- Äldre barrskogar
- Äldre lövskogar
- Blandskogar med hög artrikedom
- Områden i direkt närhet till skyddade biotoper och arter

Närmare beskrivning av dessa livsmiljöer finns i **bilaga 1**.

Övriga villkor: Ett avtal om tidsbundet skydd upprättas mellan landskapsregeringen och markägaren. Exempel på avtal bifogas, **bilaga 2**.

Området ska lämnas orört under den tid som avtalet är i kraft. I vissa fall kan dock skötselåtgärder tillåtas som inte påverkar områdets skyddsvärde negativt. Sådana åtgärder ska på förhand godkännas av landskapsregeringen. Betesdjur kan i undantagsfall tillåtas om det gynnar biotopens naturvärde. Om detta avtalas skilt i varje enskilt fall.

Landskapsregeringen har rätt att märka ut skyddsområdets gränser i fält samt att kontinuerligt besöka området och granska att det sköts i enlighet med avtal.

Jakt är normalt tillåten i skyddsområdet, dock får inte anordningar som exempelvis skjuttorn eller rastplatser uppföras.

Sökanden får inte under avtalstiden beviljas annan typ av offentligt stöd för samma område (exempelvis betesstöd).

Landskapsregeringen meddelar Lantmäteriverket om inskrivning i lagfarts- och inteckningsregistret till säkerhet för skyddsavtalets varaktighet i det fall att fastigheten säljs.

- Ansökan:** Markägaren ska ansöka om att freda avsedd livsmiljö i enlighet med detta program. Ansökan om stöd görs till landskapsregeringen på en av landskapsregeringen fastställd blankett, **bilaga 3**, eller på den elektroniska tjänsten på landskapsregeringens hemsida. I ansökan skall följande ingå
- 1) Sökandes (*markägarens/markägarnas*) namn, adress, kontaktuppgifter, kontouppgifter och FO-nummer eller om sådant saknas personsignum,
 - 2) fastighetens fullständiga fastighetsbeteckning
 - 3) vilken typ av livsmiljö man önskar skydda samt en redogörelse över specifika skyddsvärden på området,
 - 4) skyddsområdets areal,
 - 5) platsen för föreslaget skyddsområde utmärkt på en grundkarta,
 - 6) en försäkran om att sökanden inte erhållit annat offentligt stöd för samma område samt
 - 7) de stöd av mindre betydelse som sökanden har mottagit för företaget under de två föregående beskattningsåren och det innevarande beskattningsåret.
- Om det behövs för prövning av ansökan kan landskapsregeringen begära att ansökan kompletteras med uppgifter eller utredningar utöver det som anges ovan. Landskapsregeringen kan avslå en ansökan om den bedöms som bristfällig.
- Ansökningstid:** Ansökan om stöd ska lämnas in senast 1 augusti. Landskapsregeringen kan besluta att utlysa en ny ansökningsperiod i händelse av att de anslagna medlen för skyddsprogrammet inte gått åt.
- Urvalsprocess:** Det årliga budgetanslaget avgör hur mycket stöd som kan beviljas och därmed hur många områden som kan skyddas och hur stora arealer som kan skyddas. Eftersom tillgången till budgetmedel är begränsad kommer landskapsregeringen att göra prioriteringar bland de ansökningar om stöd som inlämnas. Vid urvalet avser landskapsregeringen att prioritera områden med följande egenskaper (ej rangordnade):
- Områden som ligger i nära anslutning till befintliga skyddade områden (exempelvis naturreservat, lagskyddade biotoper eller områden som tidigare fredats inom ramen för detta program)
 - Områden där det i närområdet bedrivs ett aktivt skogsbruk eller annan verksamhet och det kan anses föreligga ett högre behov av skydd för att behålla kontinuitet och motverka fragmentering av natur
 - Områden med hög biodiversitet eller unika särdrag
 - Områden med betydande inverkan på vattenmiljön
- I det fall att budgeterade medel inte räcker till de i ansökan föreslagna områdets areal kan landskapsregeringen föreslå att en mindre areal skyddas för att stödbeloppet ska rymmas inom budgeterade medel. I det fall att tillgängliga budgetmedel inte räcker till kommer kvarvarande ansökningar att avslås.
- Beviljande av stöd:** Beslut om beviljande av stöd fattas så fort landskapsregeringen har besökt området på plats, utfört värdering och sökanden accepterat värderingen.

Avtal: Efter att beslut om beviljande av stöd fattats undertecknar båda parter ett avtal i två exemplar om de ansvar, skyldigheter och villkor som båda parter har enligt detta program och enligt särskild överenskommelse.

Utbetalning av stöd: Stöd utbetalas som ett engångsbelopp för hela avtalsperioden senast 30 dagar efter att avtal tecknats.

Uppsägande av avtal: Landskapsregeringen kan besluta att avtalet ska sägas upp och att utbetalt stöd delvis ska återbetalas i det fall att området inrättas till naturreservat under avtalsperioden. Landskapsregeringen kan vidare besluta att avtalet ska sägas upp i situationer som nämns i punkten om återkrav nedan.

Markägaren kan inte säga upp ingånget avtal.

Återkrav: Landskapsregeringen kan i enlighet med 17 § landskapslagen (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti, besluta att ett stöd helt eller delvis omedelbart ska återbetalas

- 1) om stödet används för annat än avsett ändamål eller om felaktiga uppgifter lämnats eller omständigheter som inverkat på beslutet om beviljande av stöd hemlighållits,
- 2) om stöd villkoren i övrigt inte har iakttagits, samt
- 3) om förutsättningarna för beviljande av stödet väsentligt har förändrats

Landskapsregeringen kan besluta att ränta ska erläggas på det stödbelopp som ska återbetalas samt fastställa den tidpunkt från vilken ränta utgår.

Varaktighet: Detta program träder i kraft den 2 maj 2024 och ersätter beslut S423E55 nr 76 fattat den 29 augusti 2023 i ärende ÅLR 2023/3078.

Tillsyn: Landskapsregeringen utövar tillsyn enligt detta program enligt beslut ÅLR 2023/3078.

Besvär: Besvär över lagligheten av landskapsregeringens beslut får i enlighet med 25 § självstyrelselagen (1991:71) för Åland anföras hos Högsta förvaltningsdomstolen.

Rättsgrund: Självstyrelselag (1991:71) för Åland
Landskapslag (1988:50) om lån, räntestöd och understöd ur landskapets medel samt om landskapsgaranti
Kommissionens förordning (EU) nr 2023/2831, av den 13 december 2023 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse
Landskapslag (1998:82) och landskapsförordning (2023:88) om naturvård
Landskapslag (1998:83) och landskapsförordning (1998:86) om skogsvård

Ålands budget för år 2024

Källor:

Naturvårdsverket: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/skyddad-natur/skyddad-natur-i-siffror/>

Forststyrelsen: <https://www.metsa.fi/sv/jord-och-vatten/skyddsomraden/areal-av-skyddsomraden/>

1. Sanka skogsområden (trädbevuxna myrar, trädbevuxna kärr, sumpskogar etc.)

Trädbärande mark där träden har en medelhöjd på minst 3 meter, marken är fuktig eller blöt och täckningsgraden av befintligt fält- eller bottenskikt till stor del utgörs av vattenälskande arter som t.ex. mossa, ormbunkar, starr alternativt risväxter som t.ex. skvattram, odon eller pors. Dessa skogsområden ligger ofta i anslutning till kala myrar, kärr eller vattendrag.

Indikatorer som anses vara fördelaktiga

- Gott om död ved i olika former (beroende på dominerande trädslag kan detta vara stående torrakor och lågor eller liggande död ved).
- Stående träd uppvisar en lång trädkontinuitet och/eller befinner sig nu i ett successionsstadium som är viktigt för rödlistade arter
- Förekomst av vatten (stillastående eller svagt rinnande) med vegetationslösa ytor

2. Äldre skogar

2.1. Äldre barrskog

Största delen av virkesförrådet utgörs av barrträd, med ur- eller naturskogskvaliteter. Detta avser ett skogstillstånd som tyder på lång skoglig kontinuitet och ett sent successionsstadium. Skogen är självföryngrad och har under lång tid utvecklats fritt. I stort sett saknas spår av sentida mänsklig påverkan.

Livsmiljön har egenskaper och strukturer som utvecklas i barrskog under förutsättning att naturliga processer som i första hand vind, vatten och eld får verka ostört under tillräckligt lång tid. I barrnaturskogar förekommer nästan alltid spår av äldre avverkningar. Mänsklig påverkan bedöms dock inte vara så omfattande att ur- eller naturskogskvaliteter har gått förlorade.

Bestånden utmärks ofta av olikåldrighet, luckighet och genomgående av stor strukturell variation. Generellt är tillgången på död ved stor. Lågor av olika trädslag i varierande storlek, fuktighetsgrad och ålder är liksom förekomsten av naturliga stubbar och stambrott mycket viktiga inslag i denna livsmiljö. I området förekommer rikligt med svamp och lav. I torra och talldominerade skogar som tidigare brunnit eller brukats extensivt och därmed kan lida brist på död ved och olikåldrighet, kan hög trädålder och trädkontinuitet ge indikation på områdets naturvärden.

2.2. Äldre lövskog

Största delen av virkesförrådet utgörs av lövträd och som har karaktär av naturskog med träd med varierande åldersstruktur. Påtaglig rikedom av svamp och död ved i olika former. Objekten har olika karaktär beroende på det dominerande trädslaget. Det kan förekomma kulturspår av olika slag, till exempel odlingsrösen, gamla åkertegar, torpruiner och stengärdesgårdar. Mer eller mindre igenväxta ängs- eller hagmarker kan ingå.

3. Blandskogar med hög artrikedom

Domineras av två eller fler trädslag. Blandskogen behöver inte ha en långvarig trädsuccession men ha en hög biodiversitet gällande flora och fauna. Spår av mänsklig påverkan kan förekomma men den får inte påverka

skogens biodiversitet i någon större utsträckning. Blandskogen kan fläckvis vara mycket tätbevuxen med buskage som till exempel vide.

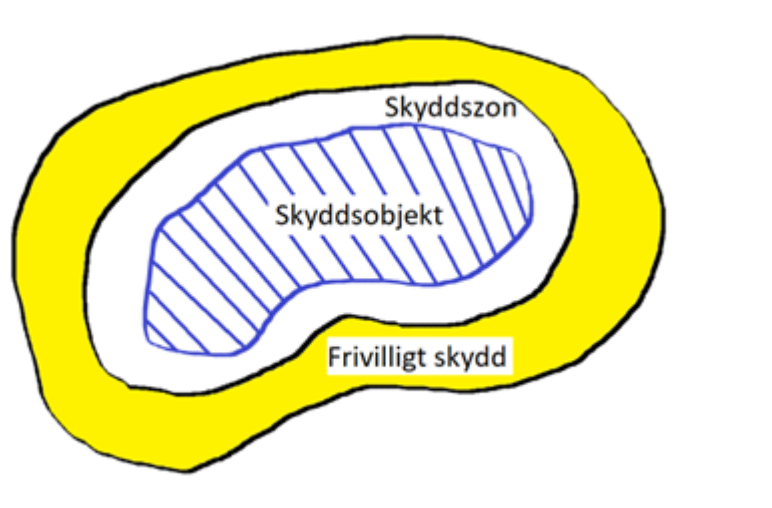
4. Områden i direkt närhet till skyddade biotoper och arter

Detta skydd är till för att motverka en splittring av arters livsmiljö, förstora befintliga skydd för att undvika kanteffekter och för att underlätta för arter att förflytta sig mellan biotoper.

4.1 Områden kring skyddade biotoper för att bibehålla ett områdes särdrag

Det frivilliga stödet kan sökas för områden kring skyddade naturområden, såsom områden i anslutning till naturreservat, Natura 2000 områden samt lagskyddade biotoper eller områden som skyddats genom avtal. Ett exempel är att frivilligt skydda ett område kring en skyddad mosse för att trygga tillrinningen av vatten, se figur 1. Området ska till största del eller till sin helhet vara i naturtillstånd och huvudsakligen bestå av skog.

Området som sedan tidigare utgör en skyddad biotop (skyddsobjekt + skyddszon) är inte stödberättigat. Det område som frivilligt skyddas utanför biotopens skyddszon är stödberättigat.

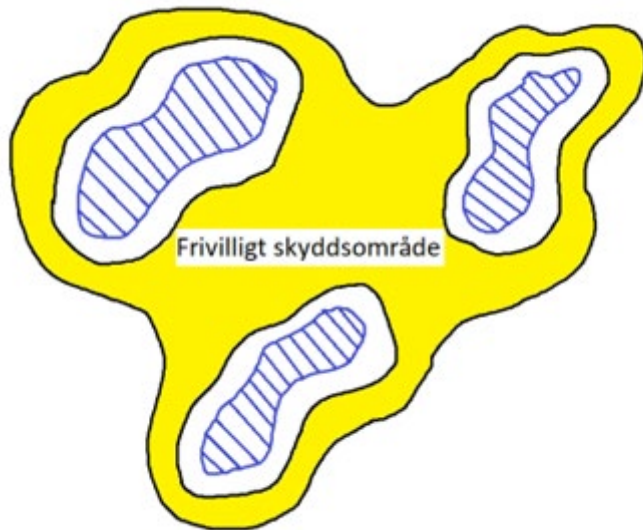

Figur 1. Skyddsobjekt i form av exempelvis en trädlös mosse som är ett lagskyddat objekt enligt naturvårdslagen. Mossens närmiljö utgörs av en skyddszon. Det frivilliga skyddsområdet i gult ligger utanför skyddszonen.

4.2 Områden mellan befintliga skyddade biotoper

Det frivilliga stödet kan sökas för områden mellan två eller flera skyddade naturområden, såsom områden i anslutning till naturreservat, Natura 2000 områden, i lag eller frivilligt skyddade biotoper eller arter, se figur 2. Området ska till största del eller till sin helhet vara i naturtillstånd och huvudsakligen bestå av skog.

Området som sedan tidigare utgör en skyddad biotop (skyddsobjekt + skyddszon) är inte stödberättigat. Det område som frivilligt skyddas utanför biotopens skyddszon är stödberättigat.

Figur 2. Exempel på ett område, markerat med gul färg, som skyddas med det frivilliga biotopskyddet. Området befinner sig mellan ett antal skyddade biotoper som omges av skyddszoner.

Vad ska skyddas 14.5.2024

Naturvärden avgörande, (inte %-en)
Flöjskärsområde Fiskö/Brändö
Samkör skydd mellan natur- och kulturmiljöerna där det går/Områden med både biologiskt värde och kulturarv där de överlappar

Skogsområden, innerkusten, östra skärgården

Hur definiera skydd?? Skydd/bevarande kräver ofta åtgärder för att värdena ska bevaras

Hur göra med landskapets egna områden? Skyddet borde fokusera på att naturvärden bevaras men att området ändå kan nyttjas

Våtmarker
Lekområden havsvikar) -> men bara under viss tid?

Utöka befintliga skyddsområden
Där strikt skydd behövs ska LR äga marken

Ekosystemtjänster -> skattelättnader? Bidra med byråkrati, -skötsel-rovfisk-våtmarker mm. Strandskydd!
Kronoallmänningar möjliga, men jakt och fiske behöver vara kvar

Hur ska vi gå tillväga 14.5.2024

Fortsätta skydda lövängar
Traditionellt och anpassat skogsbruk som förutsättning för skyddade områden
Landskapet föregångare
Behålla småskaligt kustnära fiske
Skydda områden (även strikt, men avtala/reglera om jakt och fiskeregler
Lyfta fram vad som är möjligt inom skyddsområden
Mer samarbeten: mellan sektorer, mellan det privata och offentliga

Vad ska skyddas 16.5.2024

Äganderätten
Definiera hotbilder - och mot vad vem)

Norrhavet

Sällsynta arter och biotoper

Så mycket som möjligt
Fiskpopulationer (mot sälar, skarv, etc, muddring)Artspecifika skydd i st. F. Generella förbud

Fågelhäckning, fiskelekplatser. Aktivt arbete, förvaltning
Viktiga skötselåtgärder (t.ex. Slätter, naturbete)

Skydda möjligheter att vara ute i skärgården
Allemansrätten, Utveckla allemansrätten så den hanterar de nya krav 10/30-ställen,

Utveckla allemansrätten
Rekreationsmöjligheter

Möjligheter till självförsörjning
Åländska kustnära fiskare (branscher)
Sådana områden och arter som inte finns i övriga Finland
Sjöfåglar och åländska kulturarv

Hur ska vi gå tillväga 16.5.2024

Börja med att inventera samtliga privata frivilliga fredningar, t.ex. Fiskefredningar

Red ut vad som gäller för Åland?!
Försiktigt och enbart förbjuda reella hot
Uppdatera tidigare naturinventeringar

Mera inventeringar på land

Tydlighet

Inte låta extern bestämma över Åland

"Knacka dörr" arbeta uppsökande och konstakta berörda direkt
Köp av ekosystemtjänster; utveckla koncept, få med finansiärer, information 6 kommunikation

Samarbete mellan större intressegrupper för att få samförstånd och komma framåt

Av de arter och habitat som är Ålands "ansvar", var finns de?

Börja skydda lanskapsägda marker och vatten med stora natur- och kultur- och sociala värde

Lyssna på lokalbefolkningens behov och viljor!
Bottom up!

Inventera -> prioritera

Ta reda på hur mycket som redan är strikt skyddat i Finland

Öppen data/rapporter om kartering

Visa goda ex. Där privata skyddar utan ersättningsanspråk. Kommunikation!
Olika former av medborgardeltagande (individuella, öppna osv.)
Reglerna måste vara tydliga
Liveräknare på LR:s sida, strikt skydd/skydds%

Restriktioner 14.5.2024

Problem

Vad är strikt skydd??? Vad är det vi ska skydda och hur?

Restriktioner 16.5.2024

Problem

Begränsar nyttiga frivilliga insatser

Rädsla, brist på information - fokus på målen
Brist på pengar, 90 % privata marker, kommer att kosta pengar

Överdrivet hårda skydd

Resurser för inventeringar/resurser

Intränger möjligtvis på privat äganderätt
Livrädd för strikt skydd (p.g.a. Att skötsel kan behövas) Snarare reglering som behövs, får inte vara för stelbent
Budgetslitage l

Äganderätten kan uppfattas som ett problem

Kommunikation/Kommunikation till ålänningar

Vem ska bestämma om skyddet

Översyn, årsverken, kostnader

Vem styr restriktionerna; EU eller Åland?

För strikt skydd kan gynna vissa arter mer än andra (oavsiktligt)

Hur ordna skötsel av kulturmiljöer om de är skyddade?

Individens frihet

Möjligheter

Bomarsund //Viveka l

Höggravfält (

Lågt hängande frukter att inkludera kulturmiljöerna

Allemansrätten? Hur gäller denna

Möjligheter

Skattebefrielse för naturskydd

Få bort överfiske och stora trålare

Rikta insatser med rätt fokus, skydda det som behöver skyddas

Motverka exploatering

Naturreservat, publika har stort värde för
förståelse, viktigt att hålla öppna, mycket
skyltar, förbättrad kommunikation, konkret
vad skydd innebär för den lilla människan,

lyfta goda exempel, t.ex. Kosterhavet

Restriktioner mot storskaligt trålfiske ->

möjligt att bevara kustfiske

Koordinering av EU-pengar

Vindkraft, fond -> näringsskatt

Ekoturism

lagstifningsgrejer som skulle göras utgående

från hållbarhetsagendan

Forbättrad information-på hemsida. Tydligt

vad för restriktioner innebär, troligtvis ett stort
hinder att folk inte skyddar mer

Lättillgängligt att se vilka skydd som finns och

vilka regleringar som det medför

Hitta företag och människor som goda

exempel

Hur informera mer på rätt sätt? Viktigt att

framför restriktioner och goda sidor

Bevarande av artrikedom, återhämtning av
hotade arter

Bekämpa invasiva rovdjur

Skydda åländsk kulturarv samt jakt och fiske